

Aanwezig: Van Banning s.j., Bouwman, De Bruijn, Dijkstra, Dölle, Geljon, Guichelaar, Hilhorst, Hoogerwerf, Korteweg, Ledegang, Van Loon, Van Loveren, Mooij-Kemp, Oosterhuis-Den Otter, Poll-v/d Lisdonk, Van Reisen, Rose, Roukema, Rouwhorst, Stoelinga-Kruse, Tevel, Troost, Van der Vliet, Vos, Van Waarden, Witkamp, Zwollo

Lezingen

In de ochtend sprak **Dr. Matthijs den Dulk** (RU) over proto-racisme in het vroege christendom. Uitgaande van een beroemd boek van Benjamin Isaac, *The Invention of Racism in Classical Antiquity*, werd nagegaan in hoeverre racistische tendensen al in het vroege christendom zichtbaar waren. In Isaacs visie is racisme zoals dat nu bekend is ontstaan als natuurwetenschappelijke methode in de 19^e eeuw. Vergelijkbare ideeën, maar gebaseerd op andere argumenten, noemt hij protoracisme, en ontwaart hij in de oudheid. Aan de hand van verschillende passages uit Origenes' Περί ἀρχῶν werden diens – soms zeer opmerkelijke en vaak moeilijk te duiden – ideeën over andere volkeren behandeld. Hoewel allen gelijk zijn geschapen hebben sommige mensen uit eigen wil toch gezondigd, aldus Origenes, en zijn ze daardoor in een minderwaardige positie beland, in onaangename leefomstandigheden. Herstel uit die positie blijft echter altijd mogelijk. De verdeling van de volken over de aarde vond plaats na de onderbreking van de bouw van de toren van Babel. De moderne noties van racisme brengen connotaties met zich mee die het niet opportuun maken om Origenes een racist te noemen. Zijn ideeën stonden de ontwikkeling van racistisch gedachtegoed echter ook niet in de weg. In een later stadium van zijn onderzoek zal Den Dulk ook aandacht besteden aan de mogelijke invloed van het vroegchristelijke denken op het ontstaan van het moderne racisme.

's Middags behandelde **Cor Hoogerwerf MA** Theodorus van Mopsuestia's visie op allegorische Bijbeluitleg. Aan de hand van de gebruikelijke indeling van het Oude Testament in poëtische, profetische, historische en wijsheidsboeken werden Theodorus' uittalingen op dit gebied uiteengezet. Zo zet Theodorus zich in de inleiding op zijn commentaar op psalm 118 (119) af tegen de allegorische uitleg van 'buitenstaanders', die zij zouden gebruiken om immoraliteit en leugens te verbergen. Uit Theodorus' inleiding op het commentaar op Jona blijkt dat hij niet altijd consequent was: hij beschrijft Jona als type van Christus, maar verdedigt dit door te stellen dat Jona geldt als voorbeeld voor profeten om de toekomstige ommekeer van het joodse ongelooft in Christus aan te duiden. Hoogerwerf haalde ook de fascinerende speurtocht naar een manuscript van Theodorus' commentaar op Prediker aan, zelfs Karl May was hierbij betrokken. Helaas is het manuscript verloren gegaan en alleen van foto's bekend (al ligt het wellicht in Damascus). Theodorus' afkeer van de allegorische uitleg was problematisch, onder meer omdat voorstanders ervan (zoals Origenes) argumenten aan Paulus ontleend hadden. Theodorus zocht een oplossing in de totale verwerping van de allegorie, onder andere door (onterecht) te stellen dat een allegorische uitleg de historische lezing van een tekst uitsluit.

Bestuursmededelingen

- ✚ Nienke Vos presenteert zich als nieuw bestuurslid en dankt de stichting voor het in haar gestelde vertrouwen
- ✚ in het najaar van 2021 zal het volgende congres worden gehouden met als thema: Job in het vroege christendom
- ✚ het bestuur heeft zich voorgenomen een sectie van de website te reserveren voor een bibliografisch overzicht van Nederlandse vertalingen van patristische, Latijnstalige auteurs, waaraan in de toekomst ook vertalingen kunnen worden toegevoegd die vrij zijn van auteursrecht. Leden worden opgeroepen tips, eventuele overzichten hiervan en hulp bij digitalisering van bestaande gegevens aan te bieden aan Nathan Witkamp en/of Roald Dijkstra
- ✚ leden kunnen voortaan nieuwe publicaties (boeken en boekdelen) indien gewenst aanmelden bij de secretaris, die ze op de website zal opnemen
- ✚ de stichting vraagt aan gesubsidieerde auteurs ten bewijze van de goede besteding van de subsidie één exemplaar aan de stichting te schenken. Deze exemplaren zullen voortaan worden verloot onder belangstellende aanwezige leden

Aanvullende mededeling van de secretaris

De e-mailadressen van het bestuur (d.w.z. adressen eindigend op @oudchristelijkstudien.nl) komen om technische redenen te vervallen. Via de website is het bestuur nu te bereiken via de eigen adressen van de bestuursleden. Voor het benaderen van de secretaris kunt u het adres gebruiken dat onderaan dit verslag is

opgenomen.

Komende vergaderingen

De volgende vergadering staat gepland voor 12 oktober 2019. De voorjaarsvergadering van 2020 zal vermoedelijk (!) op 7 maart plaatsvinden.

Verzoek van de penningmeester

De penningmeester ziet graag uw contributie voor het jaar 2019 tegemoet op rekeningnummer NL28 INGB 0004 3206 72 t.n.v. Stichting voor Oudchristelijke Studiën. Hartelijk dank aan degenen die de contributie al hebben overgemaakt!

Hartelijke groet,

Roald Dijkstra (secretaris)

Contact: r.dijkstra@let.ru.nl / 024-3611276

Dit verslag is ook te vinden op <https://www.oudchristelijkstudien.nl/>.